

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre... 16 kor.
 Negyedévre... 4 «
 Helyben házhos hozva:
 Egész évre... 20 kor.
 Negyedévre... 5 «
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre... 24 kor.
 Negyedévre... 6 «

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétévi és ünnepek utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

A szerkesztőség kéziratok visszaküldésére vagy megőrzésére nem vállal kötelességet.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 3 fillér.

A gazdakongresszus és a középosztály.

Irta Buday Barna.

A májusban tartandó országos gazdakongresszus tárgyai az agrikultura összes főbb kérdéseit felölelik, mégis legközvetlenebbül érintik a mezőgazdasági középosztály helyzetét.

Kétségtelen, hogy földmivelésügyi és közgazdasági politikánk legkevésbé kedvez a középosztálynak. A nemzet gazdasági érdeke az volna, hogy minél több intelligens gazda kezelje a magyar földet és az intelligenciának legkedvezőbb érvényesülési tere a középzem. Mégis azt tapasztaljuk, hogy míg a mezőgazdasági kisüzemek rohamosan szaporodnak s ezzel együtt az analfabéta gazdálkodás területe is szélesedik, addig a közepes existenciák egyre jobban sorvadnak. Középbirtokosságunk immár alig négy millió kath. hold földet tart kezén. A középbérletek rendszere sem fejlődik a kívánatos arányban és a birtokszétdarabolások miatt a gazdatiszti pálya is összezugszorodott. Ugy látszik tehát, mintha a gazdasági intelligencia a középső vonalon vereséget és bukást szenvedett volna.

Pedig birtokpolitikai szempontból a

legsükségesebb és a leghasznosabb tagozat a középzem, ez kínálkozik az egyéni képzettség és élelmesség legjobb érvényesülési területének. Németország nagy gazdasági erejét éppen annak köszönheti, hogy erős közép birtokos osztálya van, ott mindenki olyan földterületen igyekszik gazdálkodni, melyen egyéni képzettségét teljes mértékben érvényesítheti. Nálunk a parasztgazdától a főurig minél több földszerzés az igyekezet, úgy, hogy a birtokok nagy tömege nem áll arányban a gazdálkodó tőkeerejével és még kevésbé azzal az egyéni készséggel, amely a földbirtok kihasználásához szükséges.

Többféle mesterséges ok működik közre abban, hogy Magyarországon a gazda középosztály nem tud kellően érvényesülni. Leginkább az értékesítési és hitelviszonyok zavarják a középosztály életrendjét. A középzem az, melynek úgy a kereskedelmi közvetítést, mint a kölcsönpénzt aránylag a legnagyobb mértékben kell igénybe venni, így tehát úgy a közvetítés, mint a hitelező tőke kiaknázó törekvéseit leginkább a középzem szenvedti meg.

Ennek a régóta panaszolt bajnak a kongresszus gyökeres orvoslását fogja

sürgetni. Olyan gyakorlati intézmények életre hívására törekszik, melyek egyfelől a termelő gazdát a fogyasztóval közvetlenebb összeköttetésbe hozzák, másfelől pedig a gazdák hitelszükségletét sajátlagos igényeikhez alkalmazkodó hitelezési módok bevezetésével jobban szolgálják. A kongresszus tehát értékesítő szervezetek és mezőgazdasági pénzügyintézetek létesítésére kíván serkentést adni.

Az alakítandó hitelintézet hivatása nem lehet más, mint az, hogy a gazdaságilag és társadalmilag kívánatos birtoktípusokat, így a társas bérletek és középbérletek rendszerét támogassa s alkalmas hitelezési módok bevezetésével elhárítsa a középzemek boldogulásának és fejlődésének mesterséges akadályait. Evégből a járadékrendszer és különösen az ingójelzáloghitel megvalósítására kell törekednie, mert az ingójelzáloghitel leggyorsabban oldja meg a gazda személyes hitel kérdését, a szükséges üzleti forgótőkét gyorsan mozgósítja s a vállalkozási készség érvényesülését különösen a középbérletek hatékonyan elősegíti. Az életbiztosítással kombinált járadékbevezetése pedig az egyedüli lehetőség arra, hogy az eladósodott gazda, mint járadékirtokos nagyobb befektetés-

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

A zsidóság a magyarországi szabadkőművességben.

Többször rámutattunk már arra, hogy a mai magyarországi szabadkőművesség nem más, mint a magyar társadalomban elhelyezkedni nem tudó és nem akaró zsidóság érdek szövetkezete. Erre vonatkozólag rendkívül érdekes és meggyőző erejű fejtegetéseket tartalmaz egy volt országgyűlési képviselőnek most megjelent röpirata, melyből a következőket idézzük:

Körülbelül ötezer szabadkőműves van hazánkban s ezeknek alig fele nevezhető aktív, vagyis olyanak, ki állandóan részt vesz a szabadkőműves életben. Honnan van az mégis, hogy hatalmat, erőt képvisel a szövetség?

A szabadkőműves páholyok hátról hátra összejönnek, az eszméket kiérlelik, végrehajtásukhoz szükséges eszközöket megkeresik, ha szükséges, egymásnak támogatását igénybe veszik, sőt nagyobb kérdésekben a központ útján az egész táborot mozgósítják.

A török szabadkőművesek mutatták meg, mire képes egy jól szervezett csapat. A forra-

dalom előkészületeibe mindössze háromszáz ember volt beavatva s körülbelül ezeröttszázan voltak kizemelve és nevelésben. De ennek a háromszáz embernek megvolt az összeköttetése minden felé. Tudták, mikor gyűl össze régi szokás szerint tízezer albán kívánságaik megbeszélésére.

Képesek voltak félrevezetni s érkezésükben megakadályozni azokat, kiket a szultán titokban az albánok irányítására kiküldött. El tudták hitetni az albánokkal, hogy az ifjú törökök az ő érdekükben szállottak sikra és a szultánhoz intézett táviratba be tudták véteni az alkotmány követelését s a szultánt ezáltal megfélemlítve elérték céljukat.

Nálunk is a szövetség tagjai ott találhatók a parlamentben, a sajtóban, az államhivatalokban, társadalmi szervezetekben, a szociálisták táborában, a tudományos egyesületekben. Mind-egyiknek van egy bizonyos körre befolyása s ezt legtöbbször érvényesíteni tudja egy kitűzött cél érdekében.

A célnak kitűzésében, megvitatásában részt vesz mindenki s így tisztában van azzal, hogy mit kell tennie.

A szervezet erejére fontos tényező ugyan a helyes szervezkedési mód megválasztása, de ez még nem magyaráz meg minden eredményt.

A szabadkőművesség fejlődésére, hatalmára nagy befolyással van ugyan, hogy helyesen van megoldva, összeegyeztetve a központnak és az egyes különleges tényezőknek, a páholyoknak működése; hatással bír az is, hogy a történelmi fejlődés biztosította a kellő fegyelmet: azonban ez még nem volna elég nagy eredményeinek indokolására.

Csak úgy lehet elérni a célt, ha elvül az érdektelenséget tüzik ki, de számolnak azzal, hogy ez alatt a köntös alatt besurrannak az önzők is.

A magyarországi szabadkőművességben is látjuk két ily eszme egyesülését. Nyíltan szerepelnek az emberiségi célok, titokban pedig a faji előrenyomulás törekvései.

A történelem bizonyítja, hogy azok a fajok tudtak nagygyá fejlődni és hatalmukat meg is tartani, amelyek az emberiség szempontjából hasznos munkát végeztek.

Az emberiségi célok szolgálata tehát kongruens a nemzeti lét kérdéseivel. Együttal a kérdéseknek ily magas szempontokból való vizsgálata kiemeli a tagokat a köznapi élet küzdelmeiből, lehetőségessé teszi az eszmei harcot élesség nélkül.

Azok a külföldi szabadkőműves szervezetek, melyek ezt a szempontot vették figye-

Április 8-án nyílt meg
Kálmán és Kálmán

Egész éjjel francia és magyar konyha.
 Nagy Sándor-utca 4. szám.

Erdélyi Borozója

Kitünő erdélyi borkülönlegességek.
 Szolid és előzékeny kiszolgálás.

Fővárosi mintára,
 pazar eleganciával
 berendezve! **■ ■**
 Nagy Sándor-utca 4. szám.

sel gazdálkodhassék a birtokon, s azt tehermentesen hagyhassa gyermekeinek.

A pénzügyi világban készség mutatkozik oly intézetek alapítására, melyek a gazda hitelszükségletét, tevékenységéhez jobban alkalmazkodó eszközökkel és modernebb alapon kívánják kielégíteni. A szükséges jogi reformok és törvényhozási intézkedések kieszközölése sem ütközhetik nehézségekbe, mert egy a kormány, mint a parlament készséggel fog közreműködni olyan reformmunkálatokban, melyek a középosztály érvényesülésével együtt a mezőgazdaságban működő erők hatékonyságát is fokozzák.

Ez a középosztálypolitika nem bizonyos előnyök egyoldalú kisajátításában és kizárólagos kedvezésekben akar érvényesülni, de az egész mezőgazdaságra kedvezően ható intézkedésekkel és ezért minden oldalról támogatásra tarthat számot. Valóban a közvélemény meleg rokonszenvére méltó az a törekvés, mely közérdekű intézmények szervezésével igyekszik segíteni egy erőteljes és egészséges középosztály kiválását, mert ez a tagozat vezeteli legbiztosabban a mezőgazdasági haladást és a nemzeti életet.

Kéz a megegyezés. Bécsből jelentik: Ma tovább folytatták a tanácskozást a katonai büntető-perrendtartás függő kérdéseiben. A tanácskozás folyamán a két kormány között elvi megállapodás jött létre. A javaslat szövegének megállapítása végett holnap tovább tárgyalnak a két igazságügyi miniszter bevonásával. A tárgyalások holnap végleges befejezést nyernek. Hérváry holnap jelenik meg az uralkodó előtt külön kihallgatáson. Székely Ferenc igazságügyi miniszter már ma Bécsbe utazott. A holnapi tárgyalások és a kihallgatások után Hérváry visszautazik Budapestre.

lembe, azok tudtak küzdeni az emberiségi célokért, de egyúttal az illető nemzetért is

Magyarországon a szabadkőművesség erre a fokra emelkedni nem volt képes.

Nem minden ország szabadkőművessége hasonlít a miénkhez. Anglia, Németország, Svédország, Svájc, Amerika szabadkőművessége nemcsak nemzeti, hanem vallásos alapon áll. Gyakran láthatni pl. képeket arról, amint az angol szabadkőművesek teljes öltözetben részt vesznek vallásos körmeneteken.

Ellenben a miénkhez hasonló radikális irányzatot mutat fel a francia, olasz, belga, spanyol, portugál szabadkőművesség. Aki ebben kételkedik, annak elég, ha megnézi működésük eredményeit.

A pápai átok folytán csak protestáns, zsidó elemek és a katolikusok közül az egyház iránt közömbös elem gyűlt össze a páholyokban. Ennek folytán nem volt elem, mely mérséklésre intett volna a katolikus egyházellenes törekvésekben. Egyúttal az egyház hatása alatt nem álló katolikus, a protestáns és a zsidó elemnek a páholyokban való együttműködése megmutatta ill. irányu politikának lehetőségét a külvilágban is. Ebben található a szabadelvűpárt hosszas uralmának titka.

A páholyok ilyen alakulása megmaradt

ORSZÁGGYÜLÉS.

A képviselőház ülése.

Budapest, április 26.

Berzeviczy Albert elnök egy negyed 11 órában nyitja meg az ülést. Bemutatja a Lévy Lajos báró ügyében összeült összerészlettelenségi bíróság ítéletét.

Napirenden:

a földmivvelésügyi tárcza

költségvetése.

Bornemissza Lajos: Elismerését fejezi ki a kormánynak, mert megtalálta a módját, hogy miképpen kell a közgazdasági ellentéteket elsimítani, még a helyi ellentéteket is sikerült kiegyenlíteni. Kifogásolja, hogy a társadalom államsegélyt sürget, ahelyett, hogy a népi viszonyainak javításával, a munkabér rendezésével igyekeznék a szükséges segíteni, gazdasági mizériáinkat a társadalmi felfogás a földudás s ezért jogtalanság a kormányt vagy a közigazgatást megvédeni. Az erdőfejlesztés egyik legfontosabb gazdasági feladatunk. Elismerését fejezi ki a miniszternek, hogy az állattenyésztés érdekében áldásos akciót fejtett ki, figyelmébe ajánlja azonban, hogy apaállatok hiánya az állattenyésztést veszedelemmel fenyegeti. A javaslatot elfogadja.

Bosnyák Géza nemcsak pártpolitikai szempontból, hanem a budget-tervezet hibái miatt sem fogadja el a javaslatot. A jelenlegi költségvetés csak abban tér el a többitől, hogy a tételek változott sorrendben következnek benne. A földmivvelés intenzívebb fejlesztését kívánja, mert a földmivvelés az ipar létfeltétele. Ausztria és Magyarország gazdasági közösségében csak mi viseljük a terheket. A miniszternek gondosabban kell kutatni és megszüntetni a kivándorlás okait. Ha nem lehet megakadályozni a kivándorlást egy eszmét ajánl, amely hasznot teremt a kivándorlásból. Ajánlja, hogy a kivándorlók Argentínába menjenek, még pedig októberben, amikor itthon megszűntek és Argentínában megkezdődnek a gazdasági munkák és térjenek vissza áprilisban, amikor Argentínában nincs több gazdasági munkaerőre

szükség. Magyarországon azonban ekkor megkezdődik a munka. A kivándorlás csökkentésére szolgál a földadó kisebbitése is. Gazdasági egyetemre van szükség gazdasági tanárok, földbirtokosok, főbírók, jogászok, sőt theológusok oktatására. Szünetet kér.

Elnök 10 percnyi szünetet rendel el.

Bosnyák Géza az állami tűzbiztosítás kötelezővé tételét sürgeti.

Az ülés 2 órákor véget ért.

Debreceni hivatalos hang.

A vegyikísérleti állomás vezetőjének átirata.

Evek óta sürgeti Nagyvárad város törvényhatósági bizottsága a vegyikísérleti és tápszervizsgáló intézet felállítását. Most már jóváhagyta a földmivvelési miniszter az intézet szervezete és működésére vonatkozó szabályrendeletet, sőt kilátásba helyezte, hogy ha az intézet kellőleg lesz felszerelve s megfelelő vezetővel ellátva, megadja a nyilvánossági jogot és az évi államsegélyt. Ennek alapján Nagyvárad város polgármestere ideiglenesen kinevezte az intézet vezető vegyész-mérnököt, aki most teszi meg az intézkedéseket az intézet felszerelésére.

Dr. Székely László, a debreceni m. kir. mezőgazdasági vegyikísérleti állomás vezetője mindezeket azonban nem tudja s ezért megereztett egy dörgedelmes átiratot Nagyvárad város polgármesteréhez, amelyre bizonyára megkapja a hasonló választ.

De mit is mond az átirat?

Az átirat szerint tudomására jutott, hogy Nagyvárad városa hatósági vegyikísérleti állomást állított fel s ennek élére vegyészvezetőt is választott, anélkül, hogy az illetékes földmivvelésügyi miniszter rendeletét tekintetbe vette volna.

Miután Nagyvárad az élelmiszer és mezőgazdasági termékek ellenőrzése terén a debreceni intézet hatáskörébe tartozik, arra az esetre,

volna továbbra is, ha a zsidó elem nem lett volna telhetetlen; nem akar a volna az együttműködés helyett a maga uralmának a biztosítását s ebből a célból nem zsidósította volna el a szövetséget.

Amint ez megtörtént, a még meglévő keresztény elem is kezdett kivonulni. A külvilágban a zsidó elem még nem olvadt be a társadalomba s így a keresztény elem szegényelt oly szervezet tagjaként szerepelni, amely a zsidóság irányítása alatt áll, zsidó jelleggel bír.

Ha eddig annyira amennyire lehetett is főtartani — habár kisebbségben a keresztény elemet; annak oka az volt, hogy a szabadkőművesség számos jótékony és hazafias mozgalomnak állott az élén.

Az ideális gondolkozásuk tehát levetkezve a társadalmi előítéleteket, voazódtak az egyetlen intézményhez, mely e célok ősforrásaként szerepelt.

Azonban abban a pillanatban, mikor a szabadkőművesség egy állambontó, nemzetbontó s egyoldalú taji politika letéteményesévé vált s régi céljaival szakított: abban a pillanatban megszűnt ez a vonzó ereje s a jövőben csakis azokra számíthat, akik úgy érdekeik, mint felfogásuk révén már a külvilágban is a szabadkőművesség által kitűzött célokért küzdenek.

Ezzel megszűnt a szabadkőművesség, mint emberiségi intézmény. A harcoló szabadkőművesség nem egyéb, mint pártszervezet.

A zsidó elemnek legnagyobb része az utóbbi hatvan év alatt vándorolt be. Nem szivhatta magába ennek a földnek szeretetét. A keresztény elemnek társadalmi elzárkózása miatt az évszázadok óta itt élő, itt hazát talált zsidó családok is a nagy többség befolyása alá kerültek.

Ennek következtében a zsidóságnál a meglévő nemzeti érzés is visszafejlődött. Nem lehetett tehát nemzeti munkát, a nemzet szervezését várni olyan tényezőtől, melyben a döntő sullyal éppen ez a zsidóság bírt.

Amíg egy szervezet tagjai egyetértének, addig közöttük egységes hangulat alakul ki. Így volt ez a magyarországi szabadkőművességnél is, míg a radikális irány szétválasztólag fel nem lépett.

Ez egységes hangulat hatása alól nem tudták magukat emancipálni azok az elemek sem, melyekben meg volt a nemzeti érzés.

Vannak már egyes jelek, melyek arra mutatnak, hogy a társadalom kezdi érezni a magyarországi szabadkőművesség által kifejlesztett új irányzat hatását, kezdi észrevenni annak célját.

Tavaszi és nyári cipőkülönlegességek

„KOBRAK“-nál

Helybeli és vidéki telefon: 847.

ha az értesülése való lenne, kéri a polgármestert, hogy a törvény- és rendelet ellenesen életbeléptetett állomás működését szüntesse be, személyzetét a munkálkodástól tartsa el.

Erre annál inkább figyelmezteti a polgármestert, mert a miniszter az itteni állomás szabályellenes felállítását s működésbe helyezését semmi szín alatt jóváhagyni nem fogja, munkálatait pedig érvényteleneknek nyilvánítja az ő (dr. Székely) jelentése alapján.

Ez a jelentés azonban már tárgyaltan lesz a miniszter már említett jóváhagyó intézkedése alapján, amelynek meghozatalához a miniszter nem tartotta szükségesnek a debreceni intézet vezetőjének véleményét kikérni. A miniszter ugyanis belátta, hogy az nem célhoz vezető állapot, miszerint egy ilyen nagy megye központja ne rendelkezék vegyikísérleti intézettel, hanem az itt lefoglalt, elkobzott tápszereket, mezőgazdasági termékeket Debrecenbe legyen kénytelen küldeni.

Lehet, hogy a nagyváradai intézet működése által a debreceni vegyikísérleti állomás forgalma megcsappan, de nyer vele Nagyvárad és Biharmegye közegészségügye és mezőgazdasága.

Uj polgári iskolák felállítása.

Az új iskolaszék ülése.

Nagyvárad város községi iskolaszéke tegnap, csütörtökön délután ülést tartott, amelyen több fontos ügyet intéztek el.

Dr. Thury László elnököt s Réz Mihály előadó terjesztette elő az ügyeket.

Az elnöki jelentés szerint a madarak és fák napját az iskolákban május 2-ára tűzték ki. Jauernik Gusztáv nevű elemi iskolás fiu részére gyám kirendelését kérte a városi tanácstól az elnökség, mivel atyja: Jauernik József gyermekét a hittanórákra nem engedi s egyáltalában

ellenzi a fia vallásoktatását. Az elnökség jelentését elfogadták.

Ezután az új iskolaszéki tagok közül Kappel György, dr. Várnai Ferenc és Kelen Béla letették az esküt.

A váraljai elemi iskola munkatanítónő javadalmi jegyzőkönyvét a közigazgatási bizottság nem hagyta jóvá. Hosszas vita után az elnökség javaslatára a közigazgatási bizottság határozata ellen felelővel él az iskolaszék.

A községi polgári leányiskolánál létesített 4-ik kiegészítő tanítónői állást a miniszter jóváhagyta. Az iskolaszék az elnökséget bizta meg, hogy az új állás betöltése iránt úgy intézkedjék, hogy júniusban megtarthassák a választást.

A polgári fiúiskola tanfelügyelője bejelentette, hogy az ifjúsági lövész tantolyam létesítése iránt akként intézkedett, hogy az önként jelentkezőket összeírta, de a kellő felszerelésre 200 koronát kér. Felveti továbbá a kérdést, hogy nem kellene-e a tantolyamot tovább fejleszteni. Az ügyet megvitatták és jelentéstétel céljából kiadták dr. Adorján Ármannak, dr. Edelmann Menyhértnek és Kappel Györgynek.

Az Atlétikai klub felnőtt leányok részére kéri a polgári leányiskola tornacsarnokának átengedését. Az iskolaszék a kérelmet teljesíti, de csak úgy, hogy ezáltal a polgári leányiskola háborgatva ne legyen s az ellenérzéssel a polgári leányiskola igazgatóját bízták meg.

Ezután a váraljai elemi fiúiskola tanfelügyelője beadványát tárgyalta, amelyben két javíthatatlan tanuló eltávolítását kéri, mert a többi tanulóra nézve közveszélyesek. Lopnak, feltörnek a szekrényeket, verekedő társaságot alakítanak, pisztollyal lövöldöznek s a többi tanulókat fenyegetik. Az intézetből kizárásukat és javító intézetbe küldésüket tartják szükségesnek.

Többen szólottak a kérdéshez s abban állapodtak meg, hogy az elnökség elé idézzék a két javíthatatlan gyermeket, továbbá őket illetőleg a patronage-egyesülettel lép érintkezésbe az elnök.

A polgári leányiskola igazgatója panaszkodik, hogy az építés alatt levő tornacsarnok nem fog megfelelni, mert két karzatot építenek s ezáltal megszüntetik a tornatermet. Az egyik karzat elhagyását kéri. Továbbá javasolja, hogy a padló cementtel és linolummal burkoltassék. Mivel a jövő évben ismét új parallel osztályokat kell felállítani, mert sok jelentkező lesz s helyiség nem áll rendelkezésre, miért is az igazgató helyesebbnek vélné, ha más városrészben állítatnék fel új polgári leányiskola 1—2 osztállyal.

Az iskolaszék a karzat eltávolítását ajánlja a városi tanács figyelmébe. Az új osztályok felállításának kérdését pedig kiadták a felső leányiskola felállítására tárgyában korábban kiküldött bizottságnak.

Az évről-évre vizsgákra vonatkozólag tették meg ezután az intézkedéseket.

Az ismétlő iskolák záróvizsgáját május 10-re tűtették ki. Az elemi iskolák többi osztályaiban június 19—23. lesznek a vizsgálatok. Vizsgáló bizottsági elnökök lesznek: Imrik S. Zoltán, dr. Dóri Ferenc, Szokoly Tamás, dr. Vucskics Gyula, Stark Gyula, Pakala Tamás, Halász Gyula, Kecskeméti Lipót, Schvarcz Izidor, Gencz János.

A jövő tanévre a beiratások szeptember 1—4-én lesznek, az előadást szeptember 5-én kezdik meg.

A polgári iskolánál a tanfelügyelő tüzi ki a vizsgákat. Az iskolaszék a következőket küldi ki képviselőjeül a vizsgákhoz a polgári fiúiskolához: Kappel György, dr. Mártonffy Marcel, dr. Molnár Imre, dr. Pácz Sándor, Rimpler Károly; a polgári leányiskolához dr. Adorján Emil, dr. Edelmann Menyhért, dr. Grósz Menyhért, dr. Konrád Márk és Novotny S. Alfonz.

Végül a polgári fiúiskola fejlesztése került szóba. Az épületben nincs elég tanterem, ezért javasolja az igazgató, hogy pár osztály felállításával Olasziban egy új polgári iskolát állítson fel a város. Az ügyet kiadták a kiküldött bizottságnak.

Azokból az egyes esetekből, melyeket alant csak találatokra kiragadok a sok közül, megalkothatunk magunknak egy egész képet úgy, mint a társadalom is meglát a fokozatosan jelenik-ez tünetekben egy egész betegség.

Ilyen adatok a következők:

A »történelmi középosztályhoz nem tartozó« egy kiváló író elmondta, hogy miért irerkölcstelen, az érzékek felizgatását célzó elbeszéléseket. Szerinte a magyar faj nem alkalmas arra, hogy ez országban továbbra is fönntartsa a maga uralmát. Siettetni kell tehát vesztét. Erre legalkalmasabb az édes méreg. Az erkölcstelenségnek oltára vitele utján neveltségessé válik a régi, puritán erkölcs. A neveltségesség öli; megöli azt a régi erkölcsi fellegást, melynek fönntmaradása képessé tenné a magyar fajt a további küzdelemre. A sajtó, a gondolatszabadság jelszava pedig erős fegyver arra, hogy meghiusítsa a pornographia ellen folytatott küzdelem eredményességét. De ez még nem elég!

A nemzet mult küzdelmeinek emléke alkalmas arra, hogy a lelkesedni tudókban fölkeltse a vágyat a faji tökéletesedést célzó harcra. Ez a harc természetesen állásfoglalást jelent minden bontó törekvés ellen. De egy új középosztály csak akkor alakulhat meg, ha a réginek bomlása biztosítva van. Ezért neveltségessé kell tenni nemcsak a mult küzdelmeit, hanem a jelen hazafias törekvéseit.

Innen az, hogy a keresztény világtól fogás nevében a törökség ellen küzdő Hunyadi s a testi erejével a köznépi képzelt erejét megragadó Kinizsy neveltség példaképpé válnak a magyar történelmi materializmust hirdetők tollán. Innen a hazafias csufolása a Hazaffy névvel.

A »történelmi magyar középosztály« csak úgy képes folytatni küzdelmét, ha biztosítani tudja tagjainak megélhetését. Különböző jelzavakkal és eszközökkel ezt is meg kell tehát akadályozni.

Nemrég hallottam, hogy az ügyvédi kamara ügyésze följelentést tett tiltott reklámhajtás címén egy fiatal ügyvéd ellen, mert egy igen érdekes ügyből kifolyólag több lap önként megemlítette a nevét. Felesleges mondanom, hogy az illető a »történelmi középosztály«-hoz tartozik s hogy azoknak viszont minden meg van engedve, kik az ügyvédség többségét képező fajhoz tartoznak.

Dacára, hogy a keresztény társadalomnak volna joga panaszkodni fiainak az ügyvédi pályáról való kizorítása miatt, mégis a liberalizmus egy fölkelet bajnoka pár hónap előtt előadást tartott arról, hogy a »történelmi osztály« tagjai az ügyvédi pályára tödulnak, elveszik a nem történelmi osztályhoz tartozók elől a kenyert és kényszerítik őket arra, hogy kevésbé tisztességes eszközöket is igénybe vegyenek.

A liberalizmus tehát egy új osztály olyan privilegiumainak pajzsául szolgál, amelyeket az már gyakorlatilag érvényesít. Aki erre rá mer mutatni és süggeti az egyes esetekben az egyenlő mértéket: az már antiszemita, reakcionárius, klerikális.

Ha képes lesz a »nem történelmi osztály« a maga privilegiumait intézményileg is biztosítani, akkor el fog tűnni szótárából a liberalizmus; akkor az lesz antiszemita, klerikális, aki általános szempontból a változást, a fejlődést sürgeti. Akkor a konzervativizmus lesz a szent szó.

A »történelmi középosztály«-hoz nem tartozók szükségesnek tartják fajuk győzelmé

szempontjából az idegen erők támogatását is. Ebből a célból szükséges részükre a nemzetközi irányzatok megfelelő hangsúlyozása. Az emberiség általános törvényei ellen küzd szerintük az, ki mer még a XX. században faji kapcsolatokra tekintettel lenni s ezzel szemben működésbe kell lépnie az emberiség összes erejének. A hasznot természetesen ebből egy más faj húzná.

Ez a faji öntudat nálunk már orgiákat ül. A legutóbbi budapesti ügyvédi kamarai választásoknál a 36 kamarai választmányi tag közül 9 keresztény ember választott be s ezek közül tudok olyant, kinek megmondották, hogy a keresztények csak kegyelemből vannak benn. Tudok olyant is, ki jelölt volt s bár protestáns és szabadkőműves, mégis azzal küzdöttek ellene, hogy a kongregációk tagja. Egyedüli ok erre az volt, hogy az illető nem tartozik a nemzetközi irányzat pártolói közé.

De a sikerre nem volna elég kilátása az új osztálynak, ha tömörülni tudnának a vele ellentétes áramlatok.

Ezért szükséges, hogy befolyást szerezzenek a nemzetiségi elemekre s azokat kellő alkalommal kijátszassák a történelmi középosztály ellen. Szükséges az is, hogy a különböző vallású felekezeteket állandóan viszályban tartsák.

Az életben általában azt látjuk, hogy a protestáns elemet becézi a zsidóság.

A nagy munkástömegek, a nemzetiségek és a protestánsok szövetsége zsidó vezetés mellett: ez a legközelebbi cél.

Ez irányban a legutóbbi kísérlet az volt, midőn a radikálisok egyik szintelenebb páholya felvette a nemzetiségi páholyok alakításának gondolatát.

Az eszme még nem érett meg s így ez

Szmreosányi indítványa. *Szmreosányi* György néppárti képviselő törvényjavaslat formájában indítványt jegyzett be az indítványkönyvbe, hogy az 1904. év 24. t.-c. hatályon kívül helyeztessék. Az összeférhetetlenségre vonatkozó törvény ez: Indokolja azzal, hogy a Pool-féle Lévy eset demonstrálja, hogy a törvény amugy sem érvényesül, tehát fölösleges.

UJDONSÁGOK.

Tájékoztató:

Április 30. Erkel ünnepély a főgimnáziumban.

Erkel ünnepély.

A nagyváradai premontrai főgimnázium lelkes fiataisága nagy szeretettel és tisztelettel emlékezik meg a nagy magyar zeneszerzőről *Erkel Ferencről*, születésének száz éves évfordulóján. Április 30-án a főgimnázium dísztermében impozáns műsor keretén belül hajtja meg a halhatatlan zeneköltő emléke előtt a hódolat és tisztelet zászlaját. Az ünnepélyen alkalmunk lesz sok fiatal ambíció zenetudatásában gyönyörködni.

Az ünnepély értékes, gondos műsora következő:

1. *Huber* Károly: Óseink emléke; férfikar, zenekar és zongora.

2. *Elnöki megnyitó*: tartja Balázsovich Rezső.

3. *Beethoven*: Es-dúr sonata; előadják: Fleicher György (hegedű), Békefi Imre (zongora.)

4. *Petőfi*: Salgó (részlet); szavalja Farkas István.

5. *Kunok*. Abránd Huber Károlytól; játsszák: Bócz Aurél (II. hegedű), Hlatky Endre (II. hegedű), Szalay Elemér (zongora.)

6. *Ünnepi felolvasás*; tartja: Gyöngyösi Jenő.

7. *Erkel*: Bortal a Bánk bán operából; előadja az énekkar zenekari kísérettel.

8. *Goldmark*: Koncert. Andaute; előadják: Grósz Béla (hegedű), Feldmann Hugó (zongora.)

9. *Kerner*: A magyar dal. Melodráma. Szavalja Sebessy M. Zongorán kíséri Balázsovich, harmóniumon Herbály J., a bariton szólót énekl: Stadler István VI. o. t.

10. *Erkel*: Hunyau induló; előadja a főgm. zenekara Resch Mihály zenetanár vezetése mellett. Zongorán játsszák: Feldmann Hugó és Szirmay Géza.

Kezdeté fél 6 órakor. Belépő díj 2 korona, az ifjuságuk 1 korona.

* **Elhalasztott bizottsági ülés.** *Gerő* Ármin rendőr-őzkapitány értesíti a lakás és élelmészügyi bizottsági tagokat, hogy a f. hó 29-ére kitűzött bizottsági ülés egy később közlendő napon fog megtartatni.

* **Sztarill János halálához.** Az egész városban nagy részvételt vették a hirt *Sztarill* János árvaszéki ülnök haláláról. A Schlauch-téri gyászházban felállított díszes ravatalt tegnap már elborították a rokonok, jóbarátok és tisztelők szebbnél-szebb koszorúkkal. A temetés ma, pénteken délelőtt fél 9 órakor lesz, amelyen a város tisztikara testületileg, a törvényhatósági bizottság, az iparoktatási bizottság tagjai nagy számmal lesznek jelen. Az iparoktatási bizottság elnöke a következő felhívást adta ki:

Nagyvárad város iparoktatási bizottságának t. tagjait tisztelettel felkérem, hogy tagtársának és 25 éven át fáradhatlan jegyzőjének, *Sztarill* János urnak tolyó hó 28-án pénteken délelőtt fél kilenc órakor megtartandó 'végtisztesség' tételére megjelenni sziveskedjenek. Nagyvárad, 1911. április hó 27. *Lukács* O. ö. a. iparokt. biz. elnök.

* **Mindennapra jut egy ülés.** A hét végén és jövő héten majdnem mindennap tanácskozások lesznek a városházán. Szombaton, április 29-én délután 3 órakor, a csatornázás

építésére felügyelő-bizottság tart ülést. Kedden, május 2-án, délután 4 órakor, a nyugdíjbizottság a városházán, szerdán, május 3-án délután 5 órakor, a Sztaroveszky gyermekkorház igazgató választmánya tart ülést a gyermekkorház épületében; — csütörtökön, május 4-én pedig Nagyvárad város közigazgatási bizottsága tartja rendes havi ülését.

* **Kinevezés.** A m. kir. igazságyminiszter *Mészáros* Miklós, nagyvárad királyi törvényeséki irnokot irodatiszté nevezte ki.

* **Uj téglagyár.** *Szilágyi* János, a Kis Pipa vendéglő tulajdonosa, téglagyárt állít fel a hegyen. A téglagyár-telep engedélyezéséhez szükséges helyszíni szemlést tegnap délelőtt tartotta meg a hatóság. Az új téglagyár ellen semmi kifogást sem emeltek és így az iparhatóság kiadta az iparigazolványt.

* **Véglegesítés.** *Hlatky* Endre főispán *Kolontáry* János ideiglenes közigazgatási gyakornokot ezen állásában véglegesítette.

* **A vasut állomások és az új községevek.** Január elsejével tudvalevőleg Biharvármegyében az új községi elnevezések léptek életbe. A községek új neveit már minden vonalon használják csupán a vasut állomásokon nem s így előállott azaz eset, hogy ha például valaki Királyhágóra akart eljutni Bucsára kellett jegyet váltani. Ez sok zavarra adott okot, különösen a kereskedőknek. Az alispán tegnap intézkedett, hogy az új elnevezéseket az állomásokon is alkalmazzák. — Ezzel kapcsolatban megemlítjük, hogy a váradai káptalan majorjai közül három szintén új nevet kapott, — még pedig: *Vizesgyán* lett *Besenyő pusztá*, — *Hidegkút* helyett *Sz. László major*, — az eddigi *Sz. László majorból* *Zsigmond major*, — végül a káptalan által *Irás pusztá* mellett ujonnan épített és magyar lakossággal betelepített falu neve, *Irás falu* lett.

* **Ongyilkosság az utcán.** Különös módon akart megválni az élettől tegnap délelőtt egy szerelmes fiatallembert. *Nucz* József molnársegéd hatyru utcai lakásán egy pohárban lugkövet oldott fel s azzal kiment az utcára és ott egy hajtszár kiitta a mérget. Az ongyilkosságot a járókelők hamar észreették és értesítették a mentőket, akik az ongyilkost a biharmegyei kórházba szállították. Mivel az inspekción orvos gyorsan kimosta az életunt gyomrát, a reménytelen szerelmes pár hét múlva fel fog gyógyulni.

* **A póttartalékosok családjaiért.** Talán még a hároméves szolgálatnál is súlyosabban érint egy-egy családot az, amikor a családtaggyakorlatra vonul be, amikor természetesen kereset nélkül marad a család. Tegnap ebben az ügyben *Bácsbodrogvármegye* törvényhatósága ártirt Biharvármegye törvényhatóságához és kéri, hogy a póttartalékosok családjainak segélyezése ügyében csatlakozzék az általa megindított mozgalomhoz. — A mozgalomnak az a célja, hogy a vármegyék irjanak fel a törvényhozáshoz, miszerint a fegyvergyakorlatra bevonuló póttartalékosok és tartalékosok családjainak segélyezéséről az állam törvényhozásilag gondoskodjék. Ezen kívül a véderőreform keretében a hadmentességi díjakra vonatkozó törvények reformját is javasolják a vármegyék oly formán, hogy a hadmentességi díjak a segélyezésekre fordíttassanak.

* **Kitüntetésre ajánlott rendőr.** A nagyváradai rendőrlégénység legrégebben szolgáló tagja, *Kerekes* János rendőr-szakaszvezető. Harmic év óta áll a nagyváradai rendőrség szolgálatában, s jelenleg a nagyváradai vasutállomá-

idő szerint még hajótörést szenvedett. Megvagyok azonban győződve arról, hogy kedvezőbb körülmények között a radikális páholyok terrora megfogja valósítani, mert a faji uralomnak ez eszköze, a nemzetiségeknek befolyásuk alá vonására szükségük van.

Nem járnának el célszerűen, ha nem iparkodnának maguk részére megnyerni az uralkodó házat is. Azt iparkodnak tehát vele elhítni ez irányú hívei, hogy ők voltaképpen Magyarországnemzeti önállósága ellen és az összmonarchia elvéért küzdenek.

Arra, hogy miként lehet elképzelni egy antiszemita Ausztria és egy, a zsidóság uralma alatt álló Magyarország állandó együttműködését, arratalán csak a Marsbeliek tudnának felelni.

Annai hatása mindenestre megvan működésüknek, hogy az udvarnál nem nézik őket ellenséges szemmel, ellenben félnek a nacionalizmustól. Akkor azután, ha a történelmi osztály kezéből a zsidóság kezébe megy át a nemzetiségi elemek vezetése is, akkor már fölösleges lesz azzal törődniük, mit mond magatartásukra az udvar.

Ha a mai magyarországi zsidóságot nézzük, akkor azt tapasztaljuk, hogy annak tömege tulságosan nagy és a maga egészében képtelen áthasonulásra.

Ugyanis az áthasonuláshoz nem elég a természeti képesség, hanem emberi szervezetenél szükséges az erre vonatkozó akarat is, a zsidóságnál, mint azt mostani működése mutatja, nincs meg erre vonatkozólag az akarat. Legálább is nincs meg ez nála a maga egészében.

A társadalom ma azt érzi, hogy a zsidóság egyes esetekben is a faji összetartozás által vezeteti magát s míg másoktól megköveteli a vallási és faji jelleg mellőzését, addig ő maga nem tud, vagy nem akar az elkülönözés önző politikájától megszabadulni.

Ezért keresi a társadalom a védekezés eszközeit.

Aki nem foglalkozott e kérdéssel, az nem is tudja azt, mint szaporodnak itt a fővárosban majdnem gomba módra a titokban antisemita irányt követő egyesületek. Tökre megy egyik s helyébe rögtön keletkezik egy másik.

Ez a tény mutatja, hogy a társadalom érzi a betegséget s keresi a gyógyszereket.

A társadalmi betegségek, ha nem keressük meg a gyógyulás rendes útját, rendszerint hirtelen, erőszakos kitörésekben szoktak nyilvánulni.

Ha nem találunk módokat, amelyek útján leküzdhetjük a panjudeista törekvések minden elnyomni, kiaknázni akaró irányzatát, akkor a végső eredmény nálunk is ilyen erőszakos kitörés lesz.

Az erőszakos kitörés rombolással, pusztítással jár, melynek hatását megérzi a társadalom, de elsősorban megszenvedik azok, kik erre okot adtak.

Nemcsak a nemzetnek, a magyar fajnak, hanem a zsidóság józan részének is érdekében áll, hogy megkezdődjék a rendszeres munka, a panjudeista áramlat leküzdésére.

A szerző ezek után arra a következtetésre jut, hogy a magyarországi szabadkőművesség zsidó érdekszövetségének ellensúlyozására szükséges itt egy, tisztán nemzeti irányu nagypáholy alapítása.

Ebben a végső következtetésben téved a tiszteletreméltó bátorságu szerző. Semmitéle szabadkőművességre sincs nálunk szükség. A mai szabadkőművesség nemzeti veszedelmémmé szerződött, de miért? Mert eredeti talaját elvesztette lába alól. Sem a szabadságnak, sem a jótékonyágnak nincs ma szüksége sőtétben bujkálásra. A szabadkőművesség eljátszotta kis játékeit s Magyarország érdekében már csak pusztulása lenne. E felé tart mai erkölcsi zülése — s minél hamarabb bekövetkezik a teljes elzülés, annál jobb lesz az országra és a társadalomra.

son, a rendőr-különítmény vezetője, tehát éppen nem fiatal kora dacára, jelenleg is elég éberséget és figyelmet kívánó állást tölt be. Hosszu szolgálata alatt kötelességeit mindenkor buzgón teljesítette s többször kitüntette magát. *Gerő Ármán* főkapitány ezeket az érdemeket méltányolván, előterjesztést tett a polgármesternek *Kerekes János* kitüntetésére iránt.

* **A Körözsbe fut halász.** *Jova Mihály* és *Bobucz Illés* tenkei lakosok tegnap a Fekete Körözsben halásztak. Halászás közben a csolnak valahogy felborult, minek folytán mindketten a vízbe estek. *Bobucz Illés* valahogy kivickélt, de *Jova Mihály* beletult a Körözsbe. Az esetről értesítették nagyvárad kir. ügyészét.

* **Balthazár mester a Vigadóban.** Tegnap kezdte meg *Balthazár mester*, az ismert magyar bűvész előadásait a Vigadó nagytermében. Nem a közönséges bűvészek ismert és egyszerű mutatványaival próbálkozik *Balthazár mester* a Vigadóban. Az ő mutatványai az ügyesség netovábbjai. Csodálatos ügyesség és gyorsaság kell azokhoz a mutatványokhoz, melyekkel ő a közönséget szórakoztatja. Némelyik mutatványát már ismeri a nagyvárad közönség, melynek már előző években is volt alkalma *Balthazár mestert* látni. Van azonban akárhány egészen új produkciója. Nagy hatást ért el különösen a megbűvölt számoszlopokkal, a kristályórával, kártya mutatványaival, a kalapból kiszedett hat ébresztő órával stb. A közönség soraiban igen számosan voltak jelen Nagyvárad előkelőségei közül is; a Vigadó nagyterme csaknem egészen megtelt. A mai napon nem lesz előadás, holnap és holnapután este fél 9-kor részben új műsorral ismét előadást tart *Balthazár*. A mutatványok közt cigányzene játszik.

* **Szépség és a feminizmus.** Most nálunk is aktuálisá válik az a keserű vallomás, amelyet nem régen egy londoni feminista gyűlésen tett *Miss Clark*. Most mi is feminista gyűlés, helyesebben előadás előtt állunk s ha szívükre veszik a váradi hölgyek ennek a bátran valló kisasszonynak a szavait, akik akkor sokan otthon maradnak s kongni fog a szép terem *Szimmer Róza* körül. Ezzel egyáltalán nem akarunk izgatni sem önagsága ellen, sem a feminizmus naiv ideái ellen, hanem leszögezzük azt a pár mondatot az előadásra készülő hölgyek elé s aztán vonják le őket belőle a konzekvenciát. Az már sok ember agyában ott motoszkált, hogy ni ni! mi a csudáért dikciójuk megint egy nem a legszebb nő? . . . Mért nem állanak a szép nemből az igazán szépek a zászló elé, a fiatalok a tüzesek! Mért éppen a ráncosok, az aggszűzek, a csunyak a bátrak, a vakmerők, a szókokok, a pofozók! Hiszen *Asquith* is szivesebben vágta volna zsebre egy fiatal, szép leánytól a pofont, mint egy eldurvult kezű, sok évtizedet túlélt hölgytől. . . Es bármennyire is bosszankodik az ember nem lát egy szép aktív feministát! . . . Es bármilyen nehezére esik is a nőknek megvallani azt, hogy ők csunyak: *Clark* kisasszony megtette és ezért az éppen nem hízogó igazságért szegénynek majd hogy be nem verték a fejét. Bevallotta palam et publice, hogy ők csunyak:

— Ami harcunk reménytelen és meddő, mert nem vagyunk szépek. A szép nők nem feministák *Ninensek* rászorulva, hogy feministák legyenek.

* **Betemette a homok.** Tegnap délelőtt *Tasnádi László* napszámos a Füzeseen egy gödörből homokot ásott. Munkaközben a gödör egyik oldala beomlott és *Tasnádit* maga alá temette. A közelben dolgozó tuvarosok észrevették a szerencsétlenséget és kiásták a homok alól *Tasnádit*, akinek jobbába eltört. A szerencsétlenséghez kihívták a mentőket, akik a szerencsétlen embert a biharmegyei kórházba szállították. A rendőrség vizsgálatot indított annak megállapítására, hogy a szerencsétlenségért kit terhel a felelősség.

x **Illatszerek rá y.** Pár hónappal ezelőtt a budapesti házber uzsorások 62 kereskedőt steigeroltak a üzleteikből. A kisteigerolt kereskedők — tekintve, hogy a fővárosi házigazdának erős szövetségük van, — az egész főváros területén sehol sem kaptak bérbe új üzlethelyiséget. *Király Ferencnek*, — aki azóta *Nagyváradon* nyitott egy nagyjövőjű illatszerek-raktárt, — a *Kerepesi-úton* drogériája volt s őt is utólérte a budapesti lakók végzete. *Király*, mivel Pesten nem kapott megfelelő üzlethelyiséget, felozlatta drogériáját és Nagyváradon az iparhatóságtól illatszerek-raktár nyitásra kért iparengedélyt. Az iparhatóság a kérelmet azzal az indoklással, hogy az új üzletnek vásári jellege lesz, — elutasította. *Király* az iparhatóság határozatát megfellebbezte, mert ő nem időszakos, hanem állandó üzletet nyitott Nagyváradon s már annál inkább is maradandó üzletet kíván Nagyváradon létesíteni, mert a legnagyobb mértékben meg van elégedve a váradi közönség pártfogásával. A tanács az iparhatóság határozatát bizonyosan meg fogja semmisíteni, mert eminens kereskedelmi közérdeket képez, hogy a városban minél több szolid és erős anyagi alapokon nyugvó kereskedés legyen, mert ezzel új adóalanyhoz jut a város.

Tavaszi ujdonságaim
CIPŐ, KALAP
és uri divatcikkekben megérkeztek
REICHARD áruháza

x **Vadászok figyelmébe.** Tisztelettel értesitem a nagyérdemű közönséget, hogy *Rákóczy-ut* *Moskovits* palotában egy modern fegyverüzletet nyitottam, hol mindennemű fegyverek, revolverek és töltények kaphatók. Fegyvereket szakszerűen javítok *Ladányi József* puskaműves és fegyverkereskedő. A vadászati évad vége felé közeledik. Felhívom a fegyvertartók figyelmét, hogy fegyvereiket javítás végett bizalommal hozzák műhelyembe. M. kir. lőpor áruda. Telefon 269.

Kolosváry Sándor

ékszerész, arany és ezüstműves üzletét

folyó év május 1-én áthelyezi
míg az építkezés tart Nagy-
várad, Rákóczi ut 5. sz. *Veiszlovits*
házba, az *Orsolya zárda* templomával
szemben.

x **Mikor pártoljuk a hazai ipart?**

Ha a termék van olyan jó, mint a külföldi, ha beszerzése előnyös. Ime itt az alkalom magyar ember készítménye, magyar termék, mégis kiállja a versenyt bármely külföldivel. Ki ne hallotta volna híret a *Siklinél* beszerezhető *Gyulatinak*, mely megóvja a fogat a romlás, porlás és lazulástól letisztítja a fogról a feketeséget, barnaságot, a fogfájást rövid idő alatt megszünteti s mégis alig kerül napi használata személyenként 1 fillérbe. Kérjük minden gyógytár és drogériában, valamint fűszer és fodrász üzletben a *Sikli Gyulatinat*. Ára üvegekint 1.50 és 3 korona. Főraktár *Sikli József*

zsefnél *Halász-utca* 10. számú háznál, mely 1950 koronát jövedelmez és még beépíthető telekkel bir, szabad kézből eladó.

Uj virágüzlet!

Fratrics János

kereskedelmi és műkertész.

Kertészeti telepe: *Szent János*. — Virág-
: : csarnoka: *Szent János-utca* 1 szám, : :
ahol minden időben frissen
vágott virágokból készülnek

báli, menyasszonyi s alkalmi csokrok

szép kivitelben, előnyös árak mellett.

x **Stern a villamos** a javított dr *Just Wolfram* égőket (hisz már más nem is létezik) 20 gyertyától 50 gyertyáig szombat esti fél 7 órától vasárnap délelőtt 10 óráig *Korona* 250 ért árusítja, nagyobb vételnél engedmény. Elvállal szakmájához tartozó mindennemű villamos világítási, villamos jelző csengő, telefon és villámhárító munkákat a legolcsóbb áron. *Bémer-tér*. Telefon 556. B

Uj! Uj! Uj!

Saját érdekünkben menjünk hölgyeim

RADÓ és KERTÉSZ

női divatruházába, *Kossuth-u. 2.*
Ahol a következő friss, szép új áruk,
napernyők, ruhaszövetek, francia delai-
nok, angol zephírek, csipkék, sejmek,
ruha díszek, harisnyák, elsőrendű vászon
és asztalneműek május 15-ig nagyon
olcsón adatnak el. Ne vegyünk parti
árakat, mert e cégnél olcsóbban vehetünk friss szép új árut.

x **Nehai főtisztelendő Makutz Ernő** theol. könyvtárát míg a készlet tart olcsón kiárusítom. *Benkő Artur* könyvkereskedő *Rákóczi-ut* 10.

Double-kelme

ujdonságok

FLEGMAN

cégnél, *Bémer-tér*.

128

Hölgyeim!

Kelim, gobelin és

Smyerna ujdonsága-

imra felhívom figyel-

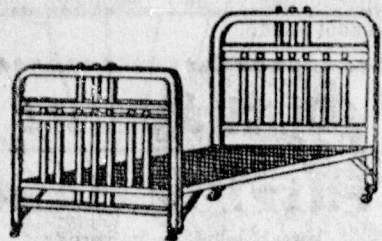
müket. Okvetlen néz-

:: zék meg. ::

TATRAY GUSZTÁV

Rákóczi-ut 4. sz. — Telefon 783.

Vas és rezbutor

gyári rakтары

Székényágy 3 matraccal 19 korona
 Sodrenybetű 10 korona
 Rézkarniss 5 korona
 Gyermekágy 24 koronától feljebb, kapható
Kohn Adolf

vaskereskedőnél Nagyvárad, Kossuth-utca
 10 sz. Telefon 636.

SZINHÁZ.

Heti műsor:

Péntek: Magdolna.

Szombat: Babuska. (Horváth Mici fellépte.)

Vasárnap d. u.: Boszorkányvár, este: Luxemburg grófja, (Széll Gitta vendégfellépte.)

Nebántsvirág. Megszoktuk már, hogy ha a Nebántsvirágot látjuk a színlapon, egy kezdő művész első szárnypróbálgatásainak leszünk tanúi. Tegnap este is egy nagyváradai születésű s itt előkelő kiterjedt rokonsággal bíró fiatal leány, Széll Gitta (ez csak művészi név) lépett fel, hogy bemutassa, mit tanult Kolozsvárott.

A kisasszony még egészen kezdő, de tehetséges kezdő. Határozottan kellemes, altha hajló s eléggé erős hangja van, ha azonban szubrett akar lenni, a magasabb hangok kifejtésére minden áron törekednie kell, még ha ezáltal veszítene is hangja a szépségéből, mert hiába, a szubrett szerepek mind szoprán hangra vannak írva. Már is ügyesen énekel s bizonyos, hogy jövőben elérendő sikereinek nagy részét szép énekeinek fogja köszönhetni. Csak természetes, hogy a játéka, mozdulatai még meglátszik a betanultság és valakitől, aki először lép színpadra, képtelenség volna rutint várunk. Egyet figyelmébe ajánlunk: beszéd közben sajátúson el természetesebb hanghordozást, könnyű lesz a modoros beszédéről megszoknia, mert szövegkijelése világos, tiszta. Ha működését mindjárt nagy színpadokon s nagy szerepekben akarja megkezdeni, akkor még ne lépjen föl, hanem szorgalmasan tanuljon egy-két évig. Ha megelégszik kisebb szerepekkel vagy kisebb színpadokkal is beéri eleinte, akkor máris elszereződhetik.

Ezután a néhány komoly szó után szívesen regisztráljuk a jórészt idevaló és kolozsvári ismerősökből álló közönség meleg rokonszenvét, amellyel a fiatal művésznőt fogadta s tapasztalva annyira kitüntette, hogy a karzaton elhelyezkedett néhány klakór izléstelenségire igazán nem volt szükség. — ó.

IRODALOM.

Szabdkörműves emléke m. Irta egy volt országgyűlési képviselő. (Kovács Ernő, volt Kossuth párti képviselő, vallására nézve protestáns.) Lapunk mai számának tárcarovatában másod ízben idézünk szemelvényeket egy füzetből, mely országos feltűrést kelteit alapos értelettségével és bátor szókimondásával

A füzet szerzője kitűnő ismerője a magyarországi szabdkörművesség belső viszonyainak s azokról valóban megdöbbentő és elfogulatlan képet ad. Talán azt lehetne rá mondani, hogy még most is inkább gyöngédséggel foglalkozik volt »testvérei« ügyeivel s így annál meggyőzőbb képet tud róluk festeni. Az érdekes füzet ára egy korona s igazán mindenkinek érdemes elolvasnia. Megjelent a Stefanum nyomdában.

TANÜGY.

Vizsgálat a pincér-fodrász szakiskolában és a fodrászok továbbképzőtanfolyamán. Az ipariskola keretében fennálló pincér-fodrász szakiskola évről-évre tartatik meg a közs. polg. fiúiskola földsz. 8 sz. termében. Az ugyanezen szakiskolával kapcsolatban rendezett fodrász továbbképző tanfolyam záró előadása pedig április 30-án d. u. 5 órakor leendő a tanfolyam helyiségében (polg. isk. I. e. 17 szám.) Ezen vizsgálatokra az iparokt. bizottság és az ipartestület tagjait s általában az érdeklődőket tisztelettel meghívja Szűts Izsó a tanfolyamok vezetője.

EGYESÜLETEK.

A nőegylet gyűlése.

A biharmegyei és nagyváradai nőegylet tegnap délután 5 órakor, a Lujza Outhonban tartotta meg évi közgyűlését, melyen a gyöngédkedő özv. báró Gerliczy Félixné helyett özv. Grunwald Henrikné alelnök elnökléte alatt részt vettek dr. Molnár Imréné alelnök, Balogh Kálmáné, Blastik Józsefné, Bócz Gézné, Butyka Lajosné, Ficsek Lajosné, Fördy Lászlóné, özv. Géber Antalné, Kappel Györgyné, Kelemen Kálmáné, Lichtmann Józsefné, Lausch Károlyné, Nagy Ödönne, özv. Ovári Sándorné, dr. Pajor Kálmáné, Schuch Károlyné, özv. Schwarz Abrahámné, Stark Róza, Vucskics Aranka, Vértessy Andorné rendes tagok, Ficsek Lajos pénztáros és Böszörményi Géza jegyző.

A felolvasott évi jelentés tájékoztató részével emlékezik meg az egylet egykori érdemes alelnöke özv. dr. Grosz Albertné és volt pénztárosa Mezey Mihály közjegyző elhunytáról, kiknek emlékeztetést jegyzőkönyvileg öröközték meg. A pénztári számadásból kitűnik, hogy az egylet készpénzbeli vagyona az ingatlanon és berendezésen kívül az 1909. évi 142,144 K 46 fillérrel szemben az 1910. évi december 31-én 141,962 K 7 fillért tett ki.

Mint hogy az egylet elnöksége, választmánya és tisztikarának 3 évi mandátuma lejárt, a közgyűlés elnökké egyhangúlag özv. báró Gerliczy Félixné, alelnökké özv. Grunwald Henrikné és dr. Molnár Imréné, jegyzővé Böszörményi Gezá, pénztárossá Ficsek Lajos, számvizsgálóvá dr. Krüger Jenőt, választmányi tagokká pedig a régi tagokat választotta meg.

Igazságszolgáltatás.

§ **A Kugler pénztárnoka törvényszék előtt.** Annak idején részletesen ismertük azt a bűnügyi feljelentést, melyet a Kugler-cég Rosenberg Mátyás pénztárnoka ellen tett sikkasztás, lopás, csalás és magánokirat hamisítás miatt. Az ügyet április 26. és 27. napjaira tűzték ki, a bíróság azonban tegnap elhalasztotta a tárgyalást. Rosenberg Mátyás ugyanis 6 újabb tanu jelentett be, akiknek a beidézése időt vesz igénybe és ezért Korn Lajos elnök a tárgyalást május 6-ára elnapolta. A vádat László Márton kir. ügyész képviseli, a védelmet dr. Fráter Pál ügyvéd látja el.

NYILTÉR.

BÚTOR

átköltözés miatt,

OLCSÓ

gyári árban

REISZ butorgyárában

május 1-től

Rákóczi-ut 14.

TÁVIRATOK.

Felosztatott képviselőtestület.

Fiume, április 27.

(Saját tud.) Héderváry a fiumei kormányzó által ma felszólította a képviselőtestületet, mert a kormány nincs megelégedve a testület működésével. Az új képviselőtestület megválasztására legközelebb teszik meg az előkészületeket.

Elitelt őrmester.

Budapest, április 27.

(Saját tud.) Rudolf őrmestert, aki tudvalevőleg lelövetett egy közembert a bíróság ma börtönnel súlyosított 10 havibörtönnre ítélte.

Öngyilkos egyetemi hallgatók.

Budapest, április 27.

(Saját tud.) Tötösi Ilma gyógyszerész hallgató ma édes anyja lakásán morfiomot ivott. Az öngyilkos egy nyugalmazott ezredesnek a leánya. — Kolozsvárról Smetána Dezső tanárjelölt öngyilkosságáról jelentenek. A tanárjelölt, mint önkéntes követte el tettét, mert nem bírta el a katonai szigort.

Gyilkos huszár.

Czegléd, április 27.

(Saját tud.) A Puszkaporos-utcán meggyilkolva és kirabolva találták Cseh Károly körművesegédet. Megállapították, hogy a rablógyilkosságot Ambrus János közhuszár követte el, akit letartóztattak.

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA

KÖZGAZDASÁG.

A Belvárosi Takarékpénztár közgyűlése.

Tőkeemelés egymillió koronára.

A közgyűlésen Csák Máté elnök távollétében Grósz Sándor vezérigazgató elnökölten jelen voltak:

Dr. Agoston Péter, Boros Jakab, Balogh Károly, dr. Bárdos Imre, dr. Erdős Adolf, Grósz Sándor, Hann Lajos, Jakab Jakab, Jerzsák István, dr. Kassay Kálmán, Kelen Béla, Kálmán Sándor, Lukács Nándor, Matheser Sámuel, dr. Olasz Béla, Reich Antal, Reményi Vilmos, Sas Ede, Szűts Izsó, dr. Tóth Ferenc, Udvarhelyi Béla, ifj. Weisz József, Weisz Lajos, dr. Váradi Ödön, Vadász Aurél.

Vezérigazgató részletesen vázolja azokat a módosításokat, amelyek szükségessé teszik az alaptőkének egy millió koronára való felemelését, majd felolvassa a tőkeemelés módoszatait s magában foglaló felhívást, mely a következő:

A Belvárosi takarékpénztár részvénytársaság Nagyváradon 1911. április hó 27-én tartott rendkívüli közgyűlésén elhatározza, hogy alaptőkéjét 500.000 koronáról 1250 drb új 400 azaz négyszáz korona névértékű részvény kibocsátásával 1.000.000 koronára emeli fel és egyúttal a régi 2500 drb 200 kor. névértékű részvényeket 1250 drb. új, egyenként 400 korona, azaz négyszáz korona névértékű részvennyel cseréli ki.

Az új részvények 415, azaz négyszázötvenöt korona árfolyammal bocsátatnak ki, mely összegből 400, azaz négyszáz korona a részvénytőkéhez, 15, azaz tizenöt korona, az illeték és kiállítás díj levonása után a tartaléka'aphoz lesz csatolva.

Az új részvények után a befizetés napjától 5 százalék lesz megtérítve és csak az 1912. évtől kezdve részesülnek osztalékban.

A régi részvények kicserélése teljesen díj és költségmentes.

A vételár a következőképen fizetendő:

1911. május 15-ig 65 K, 1911. június 15-ig 50 K, 1911. július 15-ig 50 K, 1911. augusztus 15-ig 50 K, 1911. szeptember 15-ig 50 K, 1911. október 15-ig 50 K, 1911. november 15-ig 50 K, 1911. december 15-ig 50 K.

A közgyűlés az alaptőkének egymillió koronára való felemelését elhatározza s a befizetés módoszataira vonatkozó előterjesztést is elfogadja.

Ezután az alapszabályok 5., 11., 22., 36., 45. és 46. §§-aikat módosítását ejtették meg, végül pedig:

Dr. Agoston Pétert és dr. Bárdos Imrét, akik az intézet életében, — miot felügyelőbizottsági tagok — már eddig is kiváló érdemeket szereztek, egyhangulag igazgatóság tagjainak választották meg.

SZERKESZTŐI PÓSTA.

M. B. Helyben. Eppen egy héttel ezelőtt írtuk meg — reflektálva a Pesti Hírlap teljesen alaptalan közleményére — hogy kezdet óta május 28-ikára tűzték ki az installáció napját s most is az a terv, hogy ezen a napon tartja meg új püspökünk inthronizációját De hivatalos értesítés még sem az aulához nem érkezett, sem onnét a pap-sághoz vagy más hivatalos körökhöz nem ment. Tegnap előtt megírtuk azt is, hogy vikáriusunk Budapestre utazott s ott állapítják meg véglegesen a részleteket. A püspök már egy héttel ezelőtt végleg elutazott Győrre Váradra több nappal előbb fog megérkezni az installáció előtt. A pápai praemonizáció okmányai megjöttek már a múlt hét végén, azért már a mai püspöki konferenciára az új püspökök is hivatalosak.

TÁTRAY és TSA RT.

Vasöntöde és gépgyár. Nagyvárad, Össi-tér.

Elvállal: Épület és műlakatos munkákat, vízvezeték és csatornázási munkákat, gyárak teljes berendezését, közelműveket.

Gyárt: gazdasági gépeket és ekéket, magánjárókat és cementipari gépeket.

Biharvármegye legnagyobb gépjavitó műhelye.

Műszaki gépészmérnöki iroda.

A Z I G A Z,

hogy sehol sem lehet oly kelle-
— mesen szórakozni, mint —

Kecskeméthy István

„NEMZETI“ vendéglőjében.

Kitűnő magyar konyha. A legjobb fajborok. Abonánsok polgári árban megégyezés szerint szolgáltatnak ki.

— Minden este fényes műsor —

mozgófénykép előadás.

— Belépti díj nincs. —

A vidékiek találkozóhelye.

Szállodámban szobák 1 korona

— 60 fillértől kaphatók. —

Számos látogatást kér tisztelettel

Kecskeméthy István vendéglős, a „NEMZETI“ szálloda, vendéglő és kávéház bérletje.

MEGELŐZOTT
MOSKOVITS
ANATOMIAI CIPIÖGYÁR

NAGYVÁRAD
KOSSUTH LAJOS-UTCA 5. SZ.
BE-MER-TÉR, (BAZAR-LEPULET.)

A Bihar megyei Gazdák Áru és Hitelintézete rt.

Nagyvárad, Nagypiac-tér, Andrányi-ház.

Befizetett alaptőke: 1.000.000 korona.

Elfogad takarékbetéteket, ha azok állandók 5°-os kamatoztatásra, továbbá folyószámlai betéteket is elfogad.

A betétkamatadót az intézet fizeti.

Folyószámla hitelt nyújt legkedvezőbb feltételek mellett.

Leszámitol váltókat a legelőnyösebb kamattal mellett gazdálkodók, kereskedők és iparosok részére és foglalkozik mindenféle bankszerű beszedésekkel (incassó) olcsó díj mellett.

Előleget nyújt értékpapírokra, terményekre és árukra; kölcsönöket ad előnyös törlesztés mellett.

Jelzálog és törlesztéses kölcsönöket folyósít házakra és földbirtokokra.

161

Nagyvárad város

VILLAMOS MŰVE

Iroda és raktár: NAGYVÁRAD, Vár-tér 1.

Raktáron tartjuk a javított dr. Just-féle

Wolfram lámpát

melynek áramfogyasztása az izzólámpával szemben 75 százalék megtakarítást mutat fel. 40 gyertyás Wolfram lámpa darabja 3.60 kor. 100 gyertyás 5 kor. 50 fill.

Sima izzólámpa dbja 72 fillér,

tehát 5 százalék kartell áron alul.

Mindenféle izzólámpa különlegességek, fényképező-lámpák ugyancsak legolcsóbb áron kaphatók.

Csillárok,

ívilámpák

állandóan nagy választékban kaphatók s a villamos telepen különösen célszerű épített nagy

csillár-raktárunkat megtekintésre ajánljuk.

Ugyancsak állandóan raktáron tartunk

villamos motorokat

10 lóerőtől 12 lóerőig minden nagyságban

Elvállaljuk

villamos világítás

és erőátviteli berendezések felszerelését, bővítést, átalakítását, javítását, izzólámpák kezelését, hozzávaló szénpálcák szállítását, berakását és minden e szakmába vágó munkálatokat a legolcsóbb áron mellett.

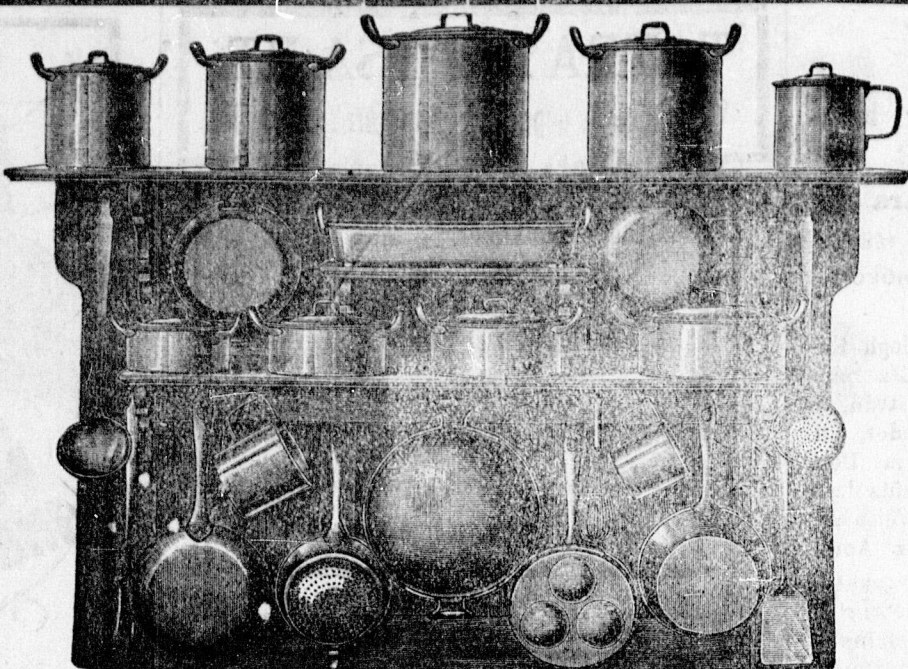
Költségvetések ingyen.

Telefon szám 514.

Főszerező telefonja 55. sz.

81

Egész éjjel ügyelletes szolgálat.

TARSOLY és RISZTÓkülönlegességek vaskereskedése
Rákóczi-ut. Telefon 390. sz.**Modern**
konyhaberendezések
zománcos és tiszta
aluminiumból.

Tavaszi ujdonságok

Vasbutorok u. m.:

szekrényágy
3 matracca l**K 19.50.**

Gyermekágyak

K 26-től.**Bumbera István**papi- és polgári szabó
NAGYVARAD, BÉMER-TÉR.Ugy a helybeli mint
a megyei főtisztje-
lendő papság szál-
lítója.

Helybeli és vidéki Telefon szám 869.

1885—1911. éln.

Pályázati hirdetmény.

Nagyvárad város törvényhatósági bizottsága a nyugdíjazás következtében megüresedett tanácsnoki, valamint az ennek betöltése folytán esetleg megüresedő többi állásoknak választás utján leendő beöltését, a t. évi május hó 11 én megtartandó rendes közgyűlés naprendjére tüzvén ki, felhívom mindazokat, akik ezen évi 4200 korona fizetés és 800 korona lakbérrel javadalmazott tanácsnoki állást, valamint az ennek betöltése következtében esetleg megüresedő állásokat egyenlő óhajtták, hogy pályázati kérvényüket szabályszerűen felszerelve, Nagyvárad város főispánja, méltóságos

Hlatky Endre urhoz, mint a kijelölt választmány elnökéhez címezve, hivatalomnál (Városháza I. emelet 4. szám) f. é. i. május hó 6-án délután 5 óráig annál is inkább adják be, mivel az elkésztett beadott, vagy kellőleg fel nem szerelt kérvények figyelembe vételni nem fognak.

Nagyvárad, 1911. április hó 26.

Rimler Károly,
polgármester.**Olajban tört és zománcz-festékek.**

Az itteni piacon 22 év óta fennálló festéknagyke eskedésemet és vegyészeti gyáramat teljesen újonnan berendezve és a legújabb villanyüzemű gépekkel felszerelve saját há-
Zöldfa-u. 17. sz. a. helyezte át,
hol állandóan nagy raktárt tartok az összes föld-festékekből, olajban tört és zománc-festékekből stb. Register cassámon minden vevő egy kelettel ellátott szelvényt kap, melyeket minden hó végéig összegyűjtve, az összeg 3 százalékáig árut kap jutalék gyanánt.

Emke padlólack és parkettfénymáz!
Diana és Pedal cipőkrém a legjobb!

A nagyérdemű közönség eddigi bizalmáért hálás köszönetet mondva, kérem a további támogatást is, tisztelettel

BERKES BERTALAN

»EMKE« padlólack, parquet, fényező és vegytisztító festék gyára 238

Nagyvárad, Zöldfa-utca, saját-ház.

Szövetkezetek 10 % engedményben részesülnek.

Minden rendelés azonnal házhoz szállítva.

Telefon 180

Telefon 180

Telefon: 629. sz.

Telefon: 629. sz.

PÁL SÁNDOR

műbútorasztalos

Nagyvárad, Uri-utca 49. szám.

Elvállal minden szakmájába vágó munkát, u. m.: matt és fényezett szobaberendezések, konyhabutorok készítését és portál munkákat.

Jó és izléses munkáért jótallok.

Telefon: 629. sz.

Telefon: 629. sz.

192

Dajkovits E.

fényirodában

Sas palota

esküvői felvételek a leg-

diszesebb elrendezésben,

villany felvételei speciálitása

:-: utólérhetetlen. :-:

Az Illatszerek mai favoritjai!**A Rose de France! Fleur de Liere! és Sás-Liliom**

1 csepp hetekig tartja az illatot.

Egyedüli főraktár Magyarország részére

„AZ ILLATSZER KIRÁLY”-nálRákóczi-ut 5. sz.
Veiszlovits-ház.